

SALON IKÄÄNTYNEIDEN HYVINVOINTISUUNNITELMA 2024-2025

Halikonlahden esteettömällä luontopolulla. Kuva Henri Hanhimäki

Sisällys

Taustaa	2
Johdanto	3
1 Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelmaa ohjaavat linjaukset.....	4
1.1 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset.....	4
1.2 Hyvinvoinnin edistämisen ohjelmat ja –suunnitelmat	5
2.2.1. Varsinais-Suomen hyvinvointialueen suunnitelma Ikääntyneen väestön tukemiseksi vuosille 2023-2025	5
2.2.2. Voimaa vanhuuteen ohjelma Varsinais-Suomessa	5
2.2.3. Ikäystävällinen Salo 2020-2025 -vanhuspalveluiden kehittämisohjelma ja Salon hyvinvointisuunnitelma 2022-2025	6
2 Ikääntyneiden hyvinvointia edistävät palvelut	6
2.1. Ikäkeskustoiminta.....	6
2.2. Kansalaisopisto	6
2.3. Liikuntapalvelut	7
2.4. Kirjasto- ja kulttuuripalvelut	7
2.5. Ruokapalvelut.....	8
2.6. Kotoutumispalvelut	8
2.7. Joukkoliikenne ja palveluliikenne	9
2.8. Asumispalvelut ikääntyneille	9
2.9. Infrapalvelut	10
2.10. Yhdistysten toiminnan tuki.....	11
2.11. Saavutettava viestintä	11
2.12. Varhan palveluohjaus	12
3 Hyvinvointisuunnitelman painopisteet ja tavoitteet.....	12
3.1 Osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen	13
Tavoite 3.1.1. Kaupungin oma vapaaehtoistoiminta.....	14
Tavoite 3.1.2. Tarjolla on monipuolisia vapaa-ajanpalveluita ja mahdollisuuksia sosiaaliseen kanssakäymiseen ..	14
Tavoite 3.1.3. Mahdollisuus osallistua palveluiden kehittämiseen ja saada riittävästi tietoa	15
Tavoite 3.1.4. Osallisuusohjelman valmistaminen.....	15
3.2 Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö	16
Tavoite 3.2.1. Sujuvan ja turvallisen liikkumisen edistäminen, kävelyn ja pyöräilyn lisääminen	17
Tavoite 3.2.2. Viihtyisän ja hyvinvointia lisäävän kaupunkiympäristön kehittäminen	18
Tavoite 3.2.3 Ikääntyneillä on monimuotoisia asumismahdollisuuksia.....	18
3.3 Terveellisten elin- ja elämäntapojen edistäminen	19
Tavoite 3.3.1 Yksinäisyyden ehkäisy ja toimintakyvyn ylläpitäminen.....	19
Liitteet	22

Taustaa

Salon kaupungin vanhuspalvelut on laatinut kehittämissuunnitelman, Ikäystävällinen Salo, vuosille 2020-2025. Ohjelma on laadittu vuoden 2019 aikana ja hyväksytty sosiaali- ja terveystalokunnassa 18.12.2019 § 188. Ohjelman laatimiseen on osallistettu vanhuspalvelujen lisäksi myös useita muita tahoja, jotka järjestävät palveluja ikääntyneille.

Hyvinvointialueuudistuksen myötä vanhuspalvelujen kehittäminen siirtyi Varsinais-Suomen hyvinvointipalvelujen vastuulle. Suurin osa kehittämissuunnitelmaan kirjatusta toimenpiteistä on samoin siirtynyt Varhan toiminnaksi. Ohjelma sisältää kuitenkin myös tavoitteita ja toimenpiteitä, jotka edelleen liittyvät kaupungin järjestämään toimintaan kuten esim. vapaa-ajan palveluihin, ikääntyneiden asumiseen, ikäkeskustoimintaan ja muuhun kaupungin hyvinvointia edistävään toimintaan.

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluissa (28.12.2012/180) määrää kunnan velvollisuuksista muun muassa alla olevasti. Lakia on päivitetty vuoden 2022 aikana hyvinvointialueuudistuksen vuoksi.

Kunnan ja hyvinvointialueen yleiset velvollisuudet 4 § (8.7.2022/604) ja 5 § (28.10.2022/876):

” Suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi

Kunnan on laadittava suunnitelma toimenpiteistään ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi osana sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 6 §:n 3 momentissa tarkoitettua hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa.”

Vanhuspalveluissa laaditun kehittämissuunnitelman lisäksi kaupungin vuosien 2022-2025 hyvinvointisuunnitelmassa on ikääntyneitä koskevia tavoitteita, muttei läheskään yhtä laajasti kuin kehittämissuunnitelmassa. Kehittämissuunnitelmaa ei vuonna 2019 hyväksytyssä muodossa voi enää toimenpanna kaupungin organisaatiossa, mutta kehittämissuunnitelmasta voidaan poimia edelleen kaupungin toimintaan liittyvät asiat ja yhdistää ne vuoden 2022-2025 hyvinvointisuunnitelman tavoitteisiin.

Hyvinvointisuunnitelmaa ohjaavina asiakirjoina ovat Salon kaupunkistrategia ja strategialle määritellyt mittarit ja toimenpiteet, Varsinais-Suomen hyvinvointialueen suunnitelma Ikääntyneen väestön tukemiseksi vuosille 2023-2025, joka on hyväksytty aluevaltuustossa 20.12.2023 § 158, sekä Voimaa Vanhuuteen -kehittämissuunnitelma, johon Salo on sitoutunut mukaan vuosiksi 2023-2025.

Suunnitelmaa tukevat valtioneuvoston toimenpide- ja kehittämissuunnitelma, joka on nimeltään Kansallinen ikäohjelma vuoteen 2030: Tavoitteena ikäkyvykäs Suomi. sekä Valtioneuvoston Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030 periaatepäätös sekä sen toimeenpanosuunnitelma. Eri ohjelmien keskeiset tavoitteet huomioiden päivitetään kaupungille ajantasainen ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma ja päätetään samalla, että Ikäystävällinen Salo -ohjelmaa ei vuonna 2019 hyväksytyssä muodossa suunnitelman hyväksymisen jälkeen enää toteuteta. Edellä mainitut ohjelmat ja suunnitelmat ovat tämän suunnitelman liitteenä.

Johdanto

Ikäystävällinen Salo -ohjelman johdannossa todetaan muun muassa, että suunnitelman ja sen toteuttamisen tavoitteena on, että terveiden elinvuosien määrä lisääntyy, toimintakyky paranee ja palvelut toimivat oikea-aikaisesti ja tehokkaasti.

Kaupungin toiminnalla on mahdollista lisätä ikääntyneiden terveitä elinvuosia ja parantaa heidän toimintakykyään ja esim. asumisen osalta tarjota oikea-aikaisia palveluita. Ikäystävällinen Salo -ohjelmassa on lainattu Terveiden ja hyvinvoinnin laitosta ja todettu, että hyvin suunniteltu ympäristö tukee toimintakyvyltään heikentyneiden iäkkäiden pärjäämistä, hyvinvointia ja osallisuutta.

Varsinais-Suomen väestö ikääntyy ja myös Salon. 75-vuotiaiden määrä lisääntyy maakunnassa vuosittain n. 1300 hengellä ja yli 85- vuotiaiden määrä kaksinkertaistuu vuosien 2022-2040 välillä. Ikääntyneiden määrän lisääntyminen haastaa kaupungin eri toimialat ennakoimaan ja kehittämään palvelujaan ikäystävällisiksi. Myös ikääntyneitä itseään tulee kuunnella. Yhteistyöllä kolmannen sektorin toimijoiden ja yrittäjien kanssa voidaan ikääntyneille tarjota monipuolisia mahdollisuuksia harrastamiseen, sosiaaliseen kanssakäymiseen ja aktiivisuuteen.

Tavoitteena tulee olla edelleen ohjelmaan kirjattu tavoite: "Salossa ikääntynyt voi kokea olevansa hyvien, monipuolisten ja saavutettavien palvelujen äärellä."

Ohjelmaan on kirjattu, että kotihoidon palveluiden tarve tulee todennäköisesti lisääntymään, kun kotihoidossa ollaan pidempään. Kotihoidon järjestäminen ei kuulu kaupungille, mutta kaupunki voi tukea ja kannustaa ikääntyneitä osallistumaan kodin ulkopuolisiin toimintoihin ja lähtemään asioimaan kodin seinien ulkopuolelle, koska toimintakyvyn ylläpitämisen kannalta tämä on erittäin tärkeää. Kotiin tuotavat palvelut eivät saa alentaa jäljellä olevaa toimintakykyä.

Vuosien 2024-2025 Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelmassa tavoitteet ja toimenpiteet on ryhmitelty samojen painopistealueiden alle kuin kaupungin 2022-2025 hyvinvointisuunnitelmassa. Nämä painopistealueet ovat:

1. Osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen
2. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö
3. Terveellisten elin- ja elämäntapojen edistäminen

Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma on käsitelty kaupungin hyvinvoinnin edistämisen ohjausryhmässä, vanhusneuvostossa ja sisäisessä hyvinvoinnin edistämisen työryhmässä. Suunnitelma on työstetty hyvinvointikoordinaattorin johdolla sisäisessä työryhmässä, jossa on ollut edustettuina kaupungin vapaa-aikapalvelut, yhteisöpalvelut, ravitsemus- ja puhtaanapitopalvelut sekä elinvoimapalvelut. Suunnitelman hyväksyy kaupunginhallitus.

1 Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelmaa ohjaavat linjaukset

1.1 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset

Salon kaupunkistrategia vuoteen 2030 on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 12.12.2022 § 106. Kaupunkistrategian mittarit ja toimenpiteet on hyväksytty valtuustossa 4.9.2023 § 62 ja niitä on sisällytetty vuoden 2024 talousarvioon ja toimintasuunnitelmaan ja näin toimitaan myös jatkossa. Kaupunkistrategiassa ikääntyneitä väestöä ei ole erikseen mainittu, mutta useat toimenpiteet koskevat myös ikääntyneitä ja edistävät heidän hyvinvointiaan.

Strategia jakautuu neljään strategian toteutusta tukevaan avaimen, jotka ovat työavain, kotiavain, palveluavain ja vapaa-ajan avain. Lisäksi ns. yleisavaimia, jotka liittyvät kaupungin kaikkiin palveluihin, on neljä ja nämä ovat viestinnän, yhteisön, henkilöstön ja ympäristön avaimet.

Kotiavaimessa todetaan mm. seuraavasti:

- Lisäämme kuntalaisten mahdollisuuksia vaikuttaa viihtyisään asuin- ja kaupunkiympäristöön ja edistämme kuntalaisten sujuvaa arkea
- Kehitämme joukkoliikennettä

Palveluavaimessa todetaan mm.:

- Huolehdimme palvelujen saavutettavuudesta, esteettömyyden toteutumisesta ja palveluverkon kattavuudesta
- Mittarina on esimerkiksi verkkosivujen saavutettavuuden auditointi ja esteettömyyden toimenpidesuunnitelman laatiminen

Vapaa-ajan avaimessa todetaan mm.:

- Teemme vahvaa ja sujuvaa yhteistyötä kolmannen sektorin ja muiden toimijoiden kanssa

Ja edelleen yhteisöavaimessa:

- Osallistamme aktiivisesti kuntalaisia osana kaupunkiyhteisön kehittämistä
- Mittarina on osallisuusohjelman valmistaminen

Edellä mainitut tavoitteet on luotu vanhuspalveluiden Ikäystävällinen Salo -kehittämishjelman sekä kaupungin hyvinvointisuunnitelman 2022-2025 hyväksymisen jälkeen, mutta tästä huolimatta yhtymäkohtia tämän suunnitelman kappaleen kolme tavoitteisiin löytyy.

2.2 Hyvinvoinnin edistämisen ohjelmat ja –suunnitelmat

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030 Valtioneuvoston periaatepäätöksellä linjataan toimia, joilla pyritään vähentämään suomalaisten hyvinvoinnin ja terveyden eriarvoisuutta. Periaatepäätös ja suunnitelmat ovat jatkumoa terveys 2015 – ohjelmalle.

Periaatepäätöksen toimenpiteet on kuvattu seuraavien neljän painopisteen mukaisesti:

- 1) Kaikille mahdollisuus osallisuuteen
- 2) Hyvät arkiympäristöt
- 3) Hyvinvointia ja terveyttä edistävä toiminta ja palvelut
- 4) Päätöksenteolla vaikuttavuutta.

Periaatepäätös on osa YK:n kestävän kehityksen tavoiteohjelman toimeenpanoa Suomessa.

2.2.1. Varsinais-Suomen hyvinvointialueen suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi vuosille 2023-2025

Suunnitelmassa annetaan tilannekuva ikääntyneiden hyvinvoinnista ja toimintakyvystä Varsinais-Suomessa ja kuvataan Varhan ikääntyneiden palvelujen järjestämistä. Varsinaisessa suunnitelmaosassa on määritetty viisi keskeistä tavoitetta, jotka ovat:

- 1) Tuemme mielen hyvinvointia ja edistämme osallisuutta
- 2) Edistämme fyysistä kuntoa ja tuemme terveellisten elintapojen käyttöönottoa
- 3) Kehitämme ikäasumisen vaihtoehtoja ja turvallisuutta
- 4) Suunnittelemme asiakaslähtöiset palvelukokonaisuudet ja sujuvat palveluketjut
- 5) Strategiset tavoitteet vuosille 2023-2025

Suunnitelmassa on useita yhtymäkohtia Salon kaupungin hyvinvointisuunnitelmaan 2022-2025 sekä Ikäystävällinen Salo-kehittämishjelmaan. Ensimmäiset kolme tavoitetta tukevat eniten nyt kappaleessa kolme esiteltyä Salon kaupungin Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelmaa.

2.2.2. Voimaa vanhuuteen ohjelma Varsinais-Suomessa

Voimaa vanhuuteen -ohjelma edistää vielä kotona itsenäisesti pärjäävien, toimintakyvyiltään heikentyneiden ikäihmisten (pääosin 75+) liikkumiskykyä, osallisuutta ja itsenäistä selviytymistä terveysliikunnan avulla.

Tavoitteena on löytää vähän liikkuvat iäkkäät, lisätä heille tarkoitettua voima- ja tasapainosisäilytystä ryhmäliikuntaa, liikuntaneuvontaa, ulkoilua ja vertaisohjattua toimintaa. Kuntakohtaisen kehittämistyön lisäksi luodaan yhteisiä toimintatapoja Varsinais-Suomen alueelle sekä lisätään niin kuntien keskinäistä kuin koko hyvinvointialueen välistä yhteistyötä ikääntyneiden liikunnassa. Työn keskiössä on rakentaa sujuva polku Varsinais-Suomen hyvinvointialueen, kuntien ja järjestöjen palveluiden välille. Kolmivuotisesta kehittämistyöstä vastaa Ikäinstituutti.

Varsinais-Suomen alueellista Voimaa vanhuuteen -toimintamallia on rakentamassa Ikäinstituutti yhteistyössä Varsinais-Suomen hyvinvointialueen ja sen 26 kunnan sekä Lounais-Suomen Liikunta ja Urheilu ry:n Rajattomasti liikuntaa -kumppanuusverkoston kanssa.

Salo on yhtenä alueen 26 kunnasta sitoutunut vapaa-ajan lautakunnan päätöksellä (26.4.2023 § 26) ohjelmatyöhön vuosille 2023-2025.

2.2.3. Ikäystävällinen Salo 2020-2025 -vanhuspalveluiden kehittämisohjelma ja Salon hyvinvointisuunnitelma 2022-2025

Kehittämisohjelma ja hyvinvointisuunnitelman sisällöistä on muodostettu vuosien 2024-2025 Salon Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma, joka esitellään kappaleessa kolme. Kehittämisohjelmasta on poimittu ne sisällöt, jotka edelleen ovat hyvinvointialueuudistuksen jälkeen kaupungin palveluja koskevia ja voimassa olevasta kaupungin hyvinvointisuunnitelmasta on poimittu erityisesti ikääntyneitä koskevat sisällöt.

2 Ikääntyneiden hyvinvointia edistävät palvelut

Hyvinvointialueuudistuksen myötä kaupungin ylläpitämät vanhus-, sosiaali- ja terveyspalvelut siirtyivät Varsinais-Suomen hyvinvointialueen vastuulle vuoden 2023 alusta alkaen, mutta kaupunki tarjoaa edelleen monenlaisia palveluja ikääntyneille. Palvelut kuvataan keskeisiltä osin lyhyesti tässä kappaleessa.

2.1. Ikäkeskustoiminta

Vanhuspalvelut on ylläpitänyt kaupungin ikäkeskustoimintaa Halikon Majakassa reilun 10 vuoden ajan ja Perniön Reimarissa noin 5 vuoden ajan. Reimarin toiminta lakkautettiin koronapandemian aikana. Yhteisöpalvelut otti ikäkeskustoiminnan vastuulleen hyvinvointialueuudistuksen jälkeen ja toiminnasta vastaa määräaikainen toiminnanohjaaja. Toimintaa järjestetään yhteistyössä yhdistysten ja vapaaehtoistyöntekijöiden kanssa. Toiminta on avointa kaikille ikääntyneille. Ikäkeskustoiminnan tehtävänä on ikääntyneiden hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistäminen. Ikäkeskustoiminnan lähitulevaisuuden tavoitteina ovat Halikon toiminnan vakiinnuttaminen ja ikäkeskustoiminnan tarpeiden kartoittaminen kaupungin eri alueilla.

2.2. Kansalaisopisto

Kansalaisopiston palvelut ovat kaikille avoimia ja eri ikäryhmien välisellä vuorovaikutuksella on myönteisiä vaikutuksia kaikille kurssilla opiskeleville. Ikääntyneille tarjolla on mahdollisuuksia hyvää elämää tukevaan osallistumiseen ja jatkuvaan oppimiseen. Opiskelu kansalaisopistossa lisää omatoimisuutta sekä ennaltaehkäisee yksinäisyyttä ja syrjään jäämistä. Tavoitteena on, että elinikäinen oppiminen ja aktiivinen elämäntote muodostuu elämäntavaksi myös ikääntyessä.

Kurssitarjonnassa huomioidaan ikääntyneiden tarpeet myös omana ryhmänään ja heille on tarjolla kohdennettuja kurseja eri oppiaineissa. Ryhmässä toimiminen ja sosiaalisuuden rakentuminen ovat tärkeä osa opiskelua kansalaisopistossa. Yhtä ainoaa ikääntyneille

soveltuvaa mallia ei kuitenkaan ole olemassa ja tarjonnassa huomioidaankin palvelun saavutettavuus järjestämällä esim. mahdollisuus osallistua useille kursseille myös etänä. Opiston palveluista tiedotetaan monissa eri kanavissa ja ikääntyneitä kohdataan tapahtumissa, joissa päästään kertomaan toiminnasta ja saamaan palautetta. Kansalaisopiston opiskelijakunta tarjoaa ikääntyneille mahdollisuuden vaikuttaa ja toimia yhdessä. 65 vuotta täyttäneitä oli opiston kaikista opiskelijoista 26,4% vuonna 2023. Kurseja oli tarjolla yli 900 ja niistä toteutui lähes 800.

2.3. Liikuntapalvelut

Liikuntapalvelut järjestää koko Salon alueella ikääntyneille useita eritasoisia ohjattuja liikuntaryhmiä. Kaikkiaan suoraan ikääntyneille suunnattuja ohjattuja liikuntakursseja on vuodessa noin 170. Tässä määrässä on mukana myös ikäihmisten vertaisohjattu ”Pirteyttä päiviiin” toiminta. Ikääntyneet voivat kaikille avoimiin vesijumppakursseihin osallistua eläkeläishinnalla. Ohjatuista saliliikuntaryhmistä ikääntyneiden lihasvoimaharjoitteluun opastavat, lihasvoimaa ylläpitävät sekä kehittävät kuntosalikurssit ovat osallistujamääriltään suosituimmat. Ikääntyneiden liikuntakursseille osallistuu selvästi enemmän naisia, noin 4/5 osa ilmoittautuneista. Vuosittain ohjattuihin liikuntaryhmiin ilmoittautuu reilut 2000 ikääntynyttä.

Liikuntapalveluiden tarjoaa maksutta kaikille kuntalaisille kahdesti viikossa netin kautta katsottavissa olevaa live – jumppaa. Jumpat on suunniteltu soveltuvaksi erityisesti ikääntyneille. Toinen jumpista on tuoli- ja tasapainojumppa ja toinen perinteinen kuntojumppa. Jumpmien katsojamäärät ovat olleet vuositasolla noin tuhannessa katsojakerrassa.

Liikuntapalvelut tekee kaupungin ikääntyneiden liikkumisen sekä kokonaisvaltaisen terveyden- ja hyvinvoinnin edistämiseksi yhteistyötä Varhan sekä eri yhdistysten kanssa. Varhan kautta ohjautuu liikuntapalveluihin liikuntaneuvonta-asiakkaita, jotka terveytensä kannata liikkuvat liian vähän. Neuvonnan tavoitteena on, että asiakas motivoituu liikkumaan itselleen mieluisalla tavalla. Suurin osa neuvonta asiakkaista on tällä hetkellä ikääntyneitä.

2.4. Kirjasto- ja kulttuuripalvelut

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut ovat kaikille avoimia ikään, asuinpaikkaan, terveydentilaan tai sosioekonomiseen taustaan katsomatta. Taiteen ja kulttuurin vaikutukset hyvinvointiin ja terveyteen tunnustetaan yhä paremmin osana hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä ja kokonaisvaltaista hyvää elämää, läpi ihmisen elämänkaaren.

Kirjastojen aineiston lainaaminen, lehtien lukeminen sekä asiakastietokoneiden käyttö on asiakkaille maksutonta. Kirjastot tarjoavat tiloja opiskeluun, viihtymiseen ja kokousten järjestämiseen. Kirjastot tarjoavat asiakkailleen pääsyn lukemisesteisille tarkoitetun Celian palveluihin. Celian kirjoja voivat käyttää kaikki, joille tavallisen kirjan lukeminen on sairauden, vamman tai vastaavan syyn vuoksi vaikeaa. Kirjastoilla on myös kotipalvelu niille asiakkaille, jotka eivät korkean iän, liikuntavamman, pitkäaikaisen sairauden tai muun syyn vuoksi voi itse asioida kirjastossa. Kirjaston kotipalvelu hoitaa kirjojen ja muun aineiston toimittamisen kotiin ja takaisin kirjastoon. Pääsääntöisesti kirjastojen tilat ovat esteettömiä.

Kulttuuripalveluiden toiminta on pääsääntöisesti ikäystävällistä, tarjoten mahdollisuuksia itse tekemiseen, osallistumiseen ja kokemiseen. Toiminnassa huomioidaan saavutettavuus ja esteettömyys ja sitä viedään aktiivisesti myös heille, jotka eivät pääse palveluiden äärelle.

Eryteisesti ikääntyneet huomioivia tai heille kohdennettua säännöllistä toimintaa ovat muun muassa Kesämuusikko- ja Kesäkulkurit -taiteilijavierailut hoivakodeissa, Salon eri museoiden tarjoamat opastukset eri kohderyhmille sekä sukupolvia yhdistävät esitykset, tapahtumat ja työpajat kuten Lasten lauantai -sarja ja taidemuseo Veturitallissa kansalaisopiston kanssa yhteistyössä järjestettävä Mummit ja muksut -taidekurssi. Omaehtoista kulttuuritoimintaa ja osallisuutta vahvistetaan yhteistyöllä ja yhteistuotannoilla erityisesti kotiseutu- ja kyläyhdistysten kanssa, esimerkkinä Kesä yhdessä -tapahtumasarja. Lisäksi kulttuuripalveluiden rahoitusta kohdistetaan vuosittain ammattitaiteilijoiden soveltavan taiteen ja kulttuurisen vanhustyön hankkeisiin.

Taidemuseo Veturitallin sisäänkäynti on sähkövista ja tarjolla olevia apuvälineitä ovat rollaattori, pyörätuoli ja suurennuslasi. Näyttelyiden sisällöt pyritään rakentamaan helposti tutustuttaviksi mm. selkeiden tekstien, valaistuksen ja opasteiden avulla. Näyttelyihin järjestetään yleisöopastuksia sekä tilausopastuksia eri kohderyhmille ja myös selkokielisinä. Näyttelyihin pääsee vierailemaan alennetulla eläkeläislipulla ja maksutta kerran kuukaudessa perjantaisin. Taidemuseon hallinnoimia kaupungin taidekokoelman teoksia on sijoitettu myös hoivakoteihin ja kaupungin muiden palveluiden tiloihin, sekä julkiseen kaupunkitilaan.

Salon historiallisen museon kohteet ovat maksuttomia. Esteettömyys ei toteudu kaikissa kohteissa rakennusten luonteen vuoksi, mutta esim. korjausten yhteydessä esteettömyys huomioidaan mahdollisuuksien mukaan. Näyttelysuunnittelussa ikääntyneet huomioidaan esineiden ja tekstien sijoittelussa ja valaistuksessa. Tärkeänä yhteistyökumppanina paikallismuseoiden toiminnassa ovat kotiseutuyhdistykset, joissa ikääntyneet ovat monesti aktiivisia toimijoita. Yhdistykset avustavat avoinna pidossa ja tapahtumatoiminnassa sekä tiedonkeruussa näyttelysisältöjä uudistettaessa. Lisäksi ikäkeskus Majakassa on kaksi muistelumatkalaukkua, joiden esineitä käytetään muisteluiden apuvälineinä.

Avustajakoivilla ja henkilökohtaisilla avustajilla on vapaa pääsy kirjasto- ja kulttuuripalveluiden tiloihin.

2.5. Ruokapalvelut

Kodin ulkopuolella ruokaileminen vaikuttaa positiivisesti ikääntyneiden toimintakykyyn, ja he kokevat syövänsä terveellisemmin ja monipuolisemmin kuin yksin kotona aterioidessa. Kaupungin ravitsemispalvelut mahdollistavat kotona asuville ikäihmisille ruokailun avoimissa, eri kaupunginosissa sijaitsevilla ruokailupaikoissa. Ruokailupaikat ovat koulujen (Pajulan, Armfeltin, Muurlan, Toijan, Inkereen, Suomusjärven ja Kuusjoen koulut) yhteydessä, Kiikalan päiväkodin ja Särkisalokodin yhteydessä sekä Salon kaupungintalolla. Lounasruokailun hinta on 7,50 €. Varhan yksiköissä, joita ovat esim. Paukkulakoti, Halikkokoti ja Perniön palvelukeskus avoimien ruokailujen järjestäminen Kaarean toimesta ei ole ainakaan vielä toteutunut.

2.6. Kotoutumispalvelut

Kotoutumispalveluissa otetaan huomioon kaikki Salossa asuvat maahanmuuttajat. Kaupunki antaa matalan kynnyksen monikielistä ohjausta ja neuvontaa kaikille maahanmuuttajille maahantulon syystä riippumatta. Ikääntyneillä maahanmuuttajilla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan, jossa käsitellään henkilökohtaiset tarpeet kuten suomen kielen opiskelu, harrastukset ja mahdolliset tuen tarpeet. Kotoutumissuunnitelmat pyritään tekemään monialaisesti, tilanteen mukaan hyvinvointialueen kanssa yhteistyössä. Kotoutumispalvelut

tekevät tiivistä yhteistyötä Varhan kanssa periaatteella, että asiakkaan etu on keskiössä. Kotoutumisen palveluiden tehtävänä on huolehtia siitä, että muut kaupungin peruspalvelut osaavat ottaa huomioon ikääntyneet maahanmuuttajat ja tarvittaessa kehittää tarvittavia erityispalveluja tai tukitoimintaa. Esimerkkinä voi olla yhteistyö järjestöjen kanssa (esim. Salon muistiyhdistys ry), suomen kielen opiskelu kansalaisopistolla ja ikääntyneiden ryhmätoiminta (yhteiskuntatieto, ruuanlaitto, keskustelu, lukupiiri, digitaidot).

2.7. Joukkoliikenne ja palveluliikenne

Kaupungin palveluliikenne on kaikkien kuntalaisten käytössä ja sillä tarjotaan mahdollisuus päästä palveluiden äärelle kahdesti viikossa. Palveluliikenne noutaa tarvittaessa kotiovelta ja kuljettaja avustaa matkan vaiheissa. Autossa on tilaa myös matkustajien apuvälineille. Sotaveteraanit ja vammaisten matkustajien saattajat matkustavat maksutta, muille matkan hinta on 3,30 €. Palveluliikenteen kuljetus ja asiointikohde tilataan ennakkoon ja asiakaspaikkoja on rajoitetusti. Palveluliikennettä on tarjolla eri kaupungin osista kaupungin eri taajamiin, Salon keskustaan ja Prismaan kohdistuvana.

2.8. Asumispalvelut ikääntyneille

Salon kaupunki ei hyvinvointialueuudistuksen jälkeen anna enää ikääntyneille palveluohjausta asumiseen liittyen, mutta vuokraa ikääntyneillekin sopivia asuntoja, joista osa on myös esteettömiä. Asuntoja ikääntyneille vuokraavat Salossa myös useat muut tahot, joista kerrottu alla.

Salon kaupungin asunnot

Kaupungilla on ikääntyneille tai sairauksien vuoksi vuokra-asuntoa tarvitseville kerrostaloasuntoja keskusta-alueella (Helsingintie 15 ja Rummunlyöjänkatu 21) sekä Kiikalassa (2 rivitaloa) ja Suomensjärvellä (3 rivitaloa). Lisäksi Perttelissä on vuokrattavana asuntoja 6 rivitalossa kaikille asuntoa tarvitseville. Asunnot ovat haettavissa ARA:n asuntohakemuslomakkeella, joka on kaupungin verkkosivuilla <https://salo.fi/asuminen-ja-ymparisto/asuminen/vuokra-asuminen/>.

Asuntotiedustelut osoitetaan taloussihteerille Kaija Kanervistolle, puh. 044-778 5505 tai kaija.kanervisto@salo.fi. Asunnot vuokrataan niitä tarvitseville tarpeellisuusjärjestyksessä eli esim. esteettömän asunnon tarve, sairaus tai puutteellisen asumisolot edesauttavat asunnon saamista.

Helsingintie 15:n asunnot ovat esteettömiä ja talossa on hissi ja myös Rummunlyöjänkatu 21:n talossa on hissi.

Salon Vuokratalot oy:n asunnot

Salon Vuokratalot oy, joka on Salon kaupungin 100 % omistama vuokrataloyhtiö. Yhtiöllä on rivi- ja kerrostaloasuntoja Salon keskusta-alueella sekä Saloon yhdistyneissä kuntakeskuksissa (www.salonvuokratalot.fi). Vuokrakohteita on Salon keskustan alueella yhteensä 48 eri osoitteessa ja muilla alueilla yhteensä 34 eri osoitteessa.

Asuntoja haetaan ARA:n vuokra-asuntohakemuksella, johon on linkki sivulla.

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen asunnot

Varha tarjoaa paikkoja ympärivuorokautiseen asumiseen ja hoitoon joko ympärivuorokautisen palveluasumisen yksikössä tai laitoshoidon yksikössä. Salossa Varhan yksiköitä on toiminnassa Salon keskustan alueella (Anninkartano, Campuskoti Merihelmi, Kukonkallion hoivakoti, Paukkulakoti), Halikossa (Halikkokoti, Rauha- ja Toivokoti), Perniössä (Alholan hoivakoti ja Alppilakoti, Perniön palvelukeskus) ja Suomusjärvellä (Hintan hoivakoti)

Ympärivuorokautinen asuminen on tarkoitettu ympärivuorokautista apua tarvitseville ikääntyneille ja yksiköissä on aina henkilökunta paikalla varmistamassa, että asukas saa tarvittavan hoivan sekä terveyden- ja sairaanhoidon. Ympärivuorokautisella palveluasumisella tarkoitetaan asumista yhteisöllistä toimintaa tarjoavassa esteettömässä ja turvallisessa hoivakodissa, palvelukodissa tai vastaavassa asumisyksikössä.

Laitoshoidon asuminen on mahdollista silloin, kun tarvittavaa asumisen tukea ei voida järjestää ympärivuorokautisesti kotona. Tarve laitostasumiseen arvioidaan kartoittamalla toimintakyky ja terveydentila sekä muut ympärivuorokautisen hoidon tarpeeseen liittyvät tekijät. Palveluista peritään hyvinvointialueen määrittämät asiakasmaksut (www.varha.fi/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/ikaantyneiden-palvelut/ikaantyneiden-asumispalvelut). Laitoshoidon asuminen päättyy lain mukaan viimeistään vuoden 2027 päättyessä.

Salon Palvelutalosaatiön asunnot

Salon kaupunki ja vammaisjärjestöt ovat perustaneet Salon Palvelutalosaatiön vuonna 1982. Säätiöllä on Anisten Palvelukeskuksessa ja Piritan palvelukeskuksessa vuokrattavana yhteensä 92 huoneistoa. Säätiö vuokraa asuntoja ja tuottaa ruokapalveluja ikäihmisille ja erityisryhmille edistään ja tukien heidän hyvinvointiaan ja elinolosuhteita. Asukasvalinnat palvelutalosaatiö tekee itse.

Yhdistysten asunnot

Esim. Halikon vanhustenkotiyhdistys ry, Salva ry ja Perniön Vanhustentaloyhdistys ry tarjoavat ikääntyneille asumispalveluja Halikossa, Salon keskustassa ja Perniössä. Salva ry:n Ilolansalossa on 131 palveluasuntoa ja 30 asuntoa ympärivuorokautista hoitoa tarvitseville. Halikon vanhustenkotiyhdistyksellä on 100 asuntoa kolmessa vuokratalossa. Näissä molemmissa tuotetaan ympärivuorokautista hoitoa ja päivätoimintaa ja Salvassa lisäksi kuntoutuspalveluita. Perniössä asuntoja on noin 20. Yhdistykset tekevät asukasvalintansa itse ja järjestävät asukkailleen yhteisöllistä asumista.

Muut vuokra-asunnot

Edellä mainittujen tahojen lisäksi kaupungissa toimii useita yrityksiä, jotka vuokraavat asuntoja ja tarjoavat palveluasumista ikääntyneille.

2.9. Infrapalvelut

Infrapalvelualue käsittää niin viher- kuin katualueetkin. Viheralueet ovat tärkeä osa ihmisten elinympäristöä. Merkitys korostuu kaupunkimaisessa ympäristössä. Viheralueiden kasvillisuuden tehtävänä on tuottaa myönteisiä vaikutuksia niin asukkaissa kuin alueella vieraillevissa ihmisissä vuodenajasta riippumatta. Kasvillisuudella ja miellyttävällä maisemalla on todetusti mielialoja kohentava vaikutus. Lisäksi ilmastomuutoksen tuottamia kielteisiä vaikutuksia pystytään lieventämään kasvillisuuden avulla. Kookkaaksi kasvavat puut helpottavat vuosien kuluessa merkittävästi asuinympäristön viihtyisyyttä mm. luomalla alueelle helpottavaa varjoisuutta ja lieventämällä tuulisuutta.

Puistokäytävien varsille sijoitetaan vuosittain uusia kiinteästi asennettavia penkkejä helpottamaan kulkemista. Lisäksi puistokäytävien varsille jaetaan keväällä irrallisia puistonpenkkejä, jotka kerätään jälleen talteen myöhään syksyllä.

2.10. Yhdistysten toiminnan tuki

Kaupungin eri toimielimet avustavat vuosittain yhdistysten toimintaa yleisavustuksin ja kohdeavustuksin. Vuoden 2024 talousarvioon avustusmäärärahaa on varattu n. 670 000 €. Suurimmat avustukset maksetaan kulttuuritoimintaan ja perinnetyöhön (260 000 €), liikuntapalveluihin (172 000 €) ja hyvinvoinnin edistämiseen (172 000 €).

Näiden avustusten ulkopuolelle rajataan ostopalvelut, henkilökohtaiset apurahat ja stipendit, kaupungin teknisen infran rakentamiseen ja ylläpitoon liittyvät avustukset sekä markkinointiavustukset.

Kaupunginhallitus on hyväksynyt hyvinvoinnin edistämisen avustusten uudet avustusperiaatteet kokouksessaan 29.1.2024 § 32. Avustusten tavoitteena on edistää eri-ikäisten kuntalaisten hyvinvointia, terveyttä ja osallisuutta, kaventaa terveyseroja sekä ehkäistä syrjäytymistä ja edistää kotoutumista.

Rahallisen tuen lisäksi kaupunki tarjoaa liikuntatiloja lukuun ottamatta vuorovarausperiaatteella toimivat tilat maksutta yhdistystoimijoiden käyttöön. Tämän tuen rahallista arvoa ei ole määritelty. Pysyvästi yhden yhdistyksen käytössä olevista toimitiloista tulisi valtuuston päätöksellä maksaa sisäisen vuokran suuruinen vuokra, mutta käytännöt eri tilojen osalta eivät ole tältä osin yhtenevät.

Ikääntyneet ovat erittäin aktiivisia ja sitoutuneita toimijoita ja vapaaehtoistyöntekijöitä erittäin monen salolaisen yhdistyksen toiminnassa. Yhdistykset järjestävät vuosittain lukuisan määrän erilaisia aktiviteetteja, joihin salolaiset ikääntyneet voivat edullisesti tai maksutta osallistua. Kaupungin avustamaan yhdistysten ikääntyneiden liikuntatoimintaan on vuonna 2022 osallistunut 10 600 ikääntynyttä, muiden toimintojen osalta vastaavia tilastoja ei ole.

2.11. Saavutettava viestintä

Laki digitaalisten palveluiden tarjoamisesta velvoittaa julkisia organisaatioita huolehtimaan yhdenvertaisuuden nimissä digitaalisten palveluiden, kuten verkkopalvelun saavutettavuudesta. Saavutettavuus on yhdenvertaisuuden edistämistä. Saavutettava verkkopalvelu on kaikkien ihmisten käytettävissä mahdollisimman helposti, sisältö on selkeäkielistä ja ymmärrettävää, sisältöjen kontrasti on riittävä heikkonäköisille ja siihen pääsee käsiksi myös erilaisten avustavien teknologioiden avulla.

Saavutettavan sisällön tuottamisessa otetaan huomioon erilaiset ihmiset ja varmistetaan se, että tietoa on saatavissa mm. useamman kuin yhden aistin varassa. Saavutettavista ja selkeäkielisistä sisällöistä hyötyvät erityisesti erilaisista fyysisistä ja kognitiivisista haasteista kärsivät, kuten esimerkiksi maahanmuuttajat, kehitysvammaiset tai ikäihmiset. Saavutettavuudesta on kuitenkin hyötyä ihan kaikille. Salo.fi -verkkopalvelu on saanut syksyllä 2023 Selkeästi meille - ymmärrettävän verkkopalvelun tunnuksen. Tunnus myönnetään verkkopalveluille, jonka ylläpitäjätaho suhtautuu myönteisesti kognitiivisen saavutettavuuden edistämiseen ja on siinä edelläkävijä. Kaupungin organisaatiossa saavutettavuusasioita pidetään yllä jatkuvasti sisällöntuottajien koulutuksissa ja sisäisissä ohjeissa.

Digitaalisten sisältöjen lisäksi kaupunki julkaisee noin viisi kertaa vuodessa jokaiseen Salolaiseen talouteen jaettavaa Salon Kaupunkitiedote -lehteä. Lehti palvelee viestintäkanavana niille asukkaille, jotka eivät seuraa sähköisiä kanavia. Lehdessä kerrotaan laajasti kaupungin palveluista, tapahtumista ja aukioloajoista. Myös Varsinais-Suomen Hyvinvointialue tiedottaa lehdessä salolaisia koskevista aiheista. Tämän lisäksi kaupunki käyttää Salossa ilmestyviä paikallisia sanomalehtiä tiedottamiseksi ja julkaisee niissä ilmoituksia, erityisesti Salon Seudun Sanomissa ja Salonjokilaaksossa. Myös kaupungin eri palveluiden ilmoitustaulut ovat käytössä.

Myös sähköisten palveluiden lisääminen edistää yhdenvertaisuutta. Digitaalisten kanavien avulla palvelun pariin voi päästä huolimatta mm. etäisyydestä tai fyysisistä esteistä, kunhan digitaalisen palvelun saavutettavuudesta on huolehdittu edellä esitetyin kriteerein.

2.12. Varhan palveluohjaus

Varsinais-Suomen hyvinvointialue tarjoaa ikääntyneille palveluohjausta omiin palveluihinsa, mutta myös muiden palvelujen osalta saa neuvontaa. Esim. Salon kaupungintalolla palveluohjausta saa maanantaista torstaihin ilman ajanvarausta klo 9-12 sekä puhelimitse arkipäivisin klo 9-15, lisätietoja: www.varha.fi/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/ikaantyneiden-palvelut

3 Hyvinvointisuunnitelman painopisteet ja tavoitteet

Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelman painopisteet ovat samat kuin kaupungin vuosille 2022-2025 hyväksytyssä hyvinvointisuunnitelmassa eli:

- 1) Osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen
- 2) Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö

3) Terveellisten elin- ja elämäntapojen edistäminen

Nämä painopisteet ovat lähellä myös Varsinais-Suomen hyvinvointialueen 20.12.2023 hyväksymän Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelman tavoitteita. Varhan tavoitteet ovat:

- 1) Tuemme mielen hyvinvointia ja edistämme osallisuutta
- 2) Edistämme fyysistä kuntoa ja tuemme terveellisten elintapojen käyttöönottoa
- 3) Asumisen ja asuinympäristöjen kehittäminen
- 4) Asiakaslähtöiset palvelukokonaisuudet ja sujuvat palveluketjut.

Tämä hyvinvointisuunnitelma on voimassa vuodet 2024-2025, jonka aikana tavoitteisiin pyritään kirjattujen toimenpiteiden avulla. Toimenpiteitä ei tästä syystä ole erikseen aikataulutettu.

Suunnitelma sisältää pääosin Ikäystävällinen Salo- vanhuspalveluiden kehittämisohjelma 2020-2025 ohjelmasta sekä kaupungin hyvinvointisuunnitelmasta 2022-2025 valittuja tavoitteita sekä toimenpiteitä, jotka edistävät ikääntyneiden hyvinvointia. Yleisemmin koko väestön hyvinvointia edistäviä toimenpiteitä, jotka on kirjattu kaupungin hyvinvointisuunnitelmaan, ei ole erikseen kirjattu tähän suunnitelmaan.

Suunnitelmassa on lisäksi joitakin vuosia 2024-2025 koskevia tavoitteita ja toimenpiteitä, joita kaupunki toteuttaa sellaisen ohjelma- tai hanketyön kautta, jota ei ole ollut tiedossa vielä edellä mainittuja Ikäystävällinen Salo -ohjelmaa ja kaupungin hyvinvointisuunnitelmaa tehtäessä.

3.1 Osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen

Tämän painopisteen osalta tavoitteet on poimittu kaupungin vuosien 2022-2025 hyvinvointisuunnitelmasta sekä Ikäystävällinen Salo -kehittämisohjelmasta.

Kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet ovat vahvasti esillä lainsäädännössämme. Kuntalain (22 §) mukaan valtuuston on pidettävä huolta siitä, että kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on mahdollisuus monipuolisesti osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Käytännön toteutuksesta voi jokainen kunta päättää itsenäisesti, mutta laissa luetellaan erikseen toimenpiteitä, joilla osallistumista ja vaikuttamista voidaan erityisesti edistää:

- 1) keskustelu- ja kuulemistilaisuudet sekä kuntalaisraadit
- 2) asukkaiden ja kunnassa säännönmukaisesti tai pitempiaikaisesti asuvien tai oleskelevien palvelujen käyttäjien mielipiteiden selvittäminen ennen päätöksentekoa
- 3) palvelujen käyttäjien edustajien valitseminen kunnan toimielimiin
- 4) kuntalaisten mahdollisuudet osallistua kunnan talouden suunnitteluun
- 5) palvelujen suunnittelu ja kehittäminen yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa
- 6) asukkaiden, järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteisen asioiden suunnittelun ja valmistelun tukeminen.

Lisäksi kuntalaisissa (26 §, 27 § ja 28 §) on erikseen säädetty kunnanhallitusten velvollisuudesta asettaa kuntiin nuorisovaltuusto, vanhusneuvosto ja vammaisneuvosto varmistamaan näiden ryhmien osallistuminen ja vaikuttaminen kunnan toimintaan. Edustuksellisen demokratian rinnalle on myös jatkuvasti nousemassa uusia vaikuttamisen muotoja, jotka eivät välttämättä ole sidottuja aikaan tai paikkaan.

Salossa lakisääteisten vaikuttamistoimielinten lisäksi aktiivisesti ja vuosia ovat toimineet myös yhdistysten ja kaupungin yhteistoimintaa edistävät maahanmuuttajaneuvosto, liikuntayhdistysten Seuraparlamentti ja kulttuuriyhdistysten Kulttuurikumppanit. Kaikkien vaikuttamistoimielinten kokousmuistiot ovat luettavissa kaupungin verkkosivuilla. Ikääntyneiden palveluihin liittyviä asioita ei käsiteltäne nuorisovaltuustossa, mutta kaikissa muissa elimissä käsitellään.

Tavoite 3.1.1. Kaupungin oma vapaaehtoistoiminta on aktiivista

Toimenpide Vapaaehtoistyön määrän ja vapaaehtoisina ja vertaisohjaajina toimivien ikääntyneiden määrän lisääminen kaupungin järjestämissä palveluissa. Vapaaehtoistyöntekijät ja vertaisohjaajat saavat koulutusta ja kaupungin tukea tehtävissään.

Mittari: Muutos vapaaehtoistyöntekijöiden ja vertaisohjaajien määrässä vuoden 2023 ja vuoden 2025 lopussa. Pidettyjen koulutusten ja vapaaehtoistyöntekijöille järjestettyjen yhteistilaisuuksien lukumäärä. Vertaisohjaajien vetämien ikääntyneille suunnattujen ryhmien määrä ja ryhmiin osallistuneiden määrä.

Vastuutaho: Liikuntapalvelut ja yhteisöpalvelut

Tavoite 3.1.2. Tarjolla on monipuolisia vapaa-ajanpalveluita ja mahdollisuuksia sosiaaliseen kanssakäymiseen

Toimenpide 1. Aktiivinen tiedottaminen ikääntyneille tarjolla olevista palveluista (kaupunkitiedote, palveluiden omat julkaisut ja esitteet, verkkosivut ja sosiaalinen media, henkilökohtaiset kohtaamiset, messut ym.)

Toimenpide 2. Ikääntyneille soveltuvan ohjatun toiminnan järjestäminen ympäri kaupunkia sekä hyödyntämällä sähköisiä palveluja (esim. etä- ja verkkokurssit), Ikäkeskustoiminnan vakiinnuttaminen Halikon Majakassa ja toimintamallin luominen muiden alueiden osalta.

Toimenpide 3. Luodaan kulttuuriosallistamisen vertaistukitoiminnalle eli Kulttuuriluotsi-toiminnalle Saloon sopiva toimintamalli

Mittari: ryhmien / tilaisuuksien määrä eri puolilla Saloa palveluittain ja toimintaan osallistuneiden ikääntyneiden/eläkeläisten määrät

Vastuutaho: Liikuntapalvelut, kansalaisopisto, yhteisöpalvelut, kulttuuripalvelut

Kuva 2. Mielen hyvinvointiasiaa ikääntyneiden hyvinvointi-iltapäivässä Salossa 6.3.2024.

Tavoite 3.1.3. Mahdollisuus osallistua palveluiden kehittämiseen ja saada riittävästi tietoa

Toimenpide 4. Pyritään parantamaan kaupungin palveluiden saavutettavuutta eri tavoin, mahdollistetaan osallistuminen esim. kyselyihin ja palautteen antoon myös ilman verkkoyhteyksiä. Huomioidaan kaupungin painetuissa materiaaleissa luettavuus ja selkeys. Tehdään monikanavaista viestintää ja viestintää ikääntyneille suunnataan heidän käyttämiinsä kanaviin.

Kannustetaan ikääntyneitä olemaan yhteydessä vanhusneuvoston jäseniin asioista, joita he haluavat tuotavan esille ja kehitettävän. Järjestetään tilaisuuksia, joihin ikääntyneet ja yhdistysten edustajat voivat maksutta osallistua ja saada tietoa kaupungin palveluista ja suunnitelluista muutoksista / kehittämistoimista.

Mittari: Saadut asiakaspalautteet, ikääntyneille järjestettyjen tilaisuuksien lukumäärä palveluittain, ikääntyneiden tyytyväisyys kaupungin viestintään, jota kartoitetaan asukaskyselyllä v. 2024

Vastuutaho: Eri palvelut, viestintäpäällikkö, vanhusneuvosto

Tavoite 3.1.4. Osallisuusohjelman valmistaminen

Kaupungin vuosien 2022-2025 hyvinvointisuunnitelmaan on kirjattu useita tavoitteita osallisuuden edistämiseksi.

Kulttuurivähemmistöön kuulumisen, iän tai sairauden tuomat esteet tai esimerkiksi taloudelliset ja sosiaaliset syyt, kuten työttömyys, vaikuttavat siihen, että kaikilla ei ole yhtäläisiä osallistumisedellytyksiä. Osallisuus on vahvasti yhteydessä hyvinvointiin: matalan

osallisuuden kokemuksen on todettu liittyvän muun muassa vakavaan psyykkiseen kuormittuneisuuteen ja yksinäisyyteen. Kokemus osallisuudesta lisää hyvinvointia, turvallisuutta, uskoa tulevaisuuteen ja omiin mahdollisuuksiin.

Kaupungin osallisuustyön tavoitteena tulee olla eriarvoisuuden, köyhyyden, syrjinnän ja syrjäytymisen sekä yksinäisyyden vähentäminen. Osallisuuden edistämiseen ja hyvinvointierojen kaventamiseen tarvitaan monenlaisia työvälineitä ja menetelmiä.

Tärkeimpänä tavoitteena on aluksi tunnistaa ja dokumentoida kaupungin käytössä olevat osallisuusmuodot sekä tältä pohjalta luoda Salolle oma, kaupungin ominaispiirteisiin pohjautuva osallisuusmalli sekä määrittellä mitä osallisuus ja yhteisöllisyys juuri Salossa tarkoittavat. Osallisuusmallin määrittelyn ja hyväksynnän jälkeen lähdetään edelleen kehittämään ja toteuttamaan kaikkien kuntalaisten eli myös ikääntyneiden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä lisääviä toimenpiteitä.

Sekä osallisuusmallin että toimenpiteiden valmistelussa osallistetaan niin henkilöstöä, luottamushenkilöitä, asukkaita kuin muitakin sidosryhmiä.

Toimenpide Luodaan Salon kaupungin osallisuusmalli ja osallisuusohjelma. Muodostetaan poikkihallinnollinen osallisuustyöryhmä koordinoimaan työtä. Osallisuustyöryhmä toimii kaupungin hyte-työryhmän alaisuudessa.

Mittari: Osallisuusohjelma on hyväksytty kuluvan valtuustokauden aikana.

Vastuutaho: kaupunginjohtajan johtoryhmä, poikkihallinnollinen osallisuustyöryhmä, hyvinvointikoordinaattori

3.2 Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö

Kuva 3. Retkellä Hyyppäränharjun luontopolulla Kiikalassa

Turvallisen ja viihtyisän elinympäristön avulla voidaan lisätä kuntalaisten hyvinvointia monin eri tavoin. Jatkossa kaupunkiympäristöjen ja liikkumisympäristöjen rakentamiseen, ylläpitoon

ja esim. esteettömyyteen liittyvä hyvinvoinnin edistämistyö on tärkeää tunnistaa nykyistä paremmin ja kehittää uusia tapoja mitata työn vaikuttavuutta.

Hyvinvointitekijöitä rakennetussa ympäristössä on varsin paljon. Arkiympäristöjä voidaan rakentaa hyvinvointia edistäviksi (esim. kävelyä ja pyöräilyä suosivat olosuhteet, lähiliikuntapaikat) ja rakenteiden avulla ehkäistä kansansairauksia, kuten diabetesta. Ikääntyneillä toimintakyvyn säilyttäminen esim. kävelyn avulla on erittäin tärkeää, jotta kotona asuminen olisi mahdollista mahdollisimman pitkään.

Tavoite 3.2.1. Sujuvan ja turvallisen liikkumisen edistäminen, kävelyn ja pyöräilyn lisääminen

Toimenpide 1. Palveluliikenteen laajempi markkinointi kunnan eri asiakasryhmille ja käytön lisääntyminen

Tarjotaan ikääntyneille, liikuntarajoitteisille ja soveltuvin osin myös vammaisille sekä muille palvelun tarvisijoille vaivaton mahdollisuus asiointiin, virkistäytymiseen ja sosiaaliseen kanssakäymiseen suoraan kotoa takaisin kotiin. Tiedotetaan palveluliikenteen käytännöistä aktiivisesti suoraan kohderyhmille.

Toimenpide 2. Palveluliikenne mahdollistaa liikkumisen palveluiden välillä

Toimenpide 3. Salolaiselle ikääntyneelle on tarjolla kuljetusvaihtoehtoja asiointin turvaamiseksi.

Palveluliikenteen kehittämisessä huomioidaan asiakkaiden toimintakyky, asuinalue ja tarpeet.

mittari: palveluliikenteen käyttäjien määrän kasvu, asiakaskysely ja asiakaspalautteet, tehdyt kehittämistoimet (tp 2)

vastuutaho: liikennepalvelut

Toimenpide 4. Kevyen liikenteen väylien ja keskustan katujen esteettömyyden kehittäminen, kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen kulkumuoto-osuuden kasvattaminen

mittarit:

- o keskustan katu ympäristön yleissuunnitelman (2035, hyväksytty 2018) mukaisesti kehitetään esteetöntä jalankulku ympäristöä, yleissuunnitelman toteutuminen vaiheittain
- o tehdään jatkuvasti pieniä toimenpiteitä (esim. luiskat, reunakiveykset, päällysteet) kuntalaisten esittämien ja tarpeellisten kohteiden osalta
- o salolaisten kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen kulkumuoto-osuus kaikista tehdyistä matkoista nousee vuoden 2016 26 %:sta 30 % prosenttiin vuoteen 2025 mennessä. Henkilöauton osuus laskee samassa suhteessa.

vastuutaho: tekniset palvelut

Tavoite 3.2.2. Viihtyisän ja hyvinvointia lisäävän kaupunkiympäristön kehittäminen

Toimenpide 1. Viihtyisän kaupunkikeskustan kehittäminen turvallisena ja eri-ikäisten kokoontumisiin houkuttelevana ympäristönä

mittari: tehtyjen suunnitelmien/ohjelmien toimenpiteiden toteuttaminen vaiheittain (esim. Salon kaupunkikeskusta 2030, esim. jokivarren kehittäminen välillä tori-Vuohensaari) ja taloudellisten resurssien varaaminen talousarvioihin

vastuutaho: elinvoimapalvelut yhteistyössä muiden palveluiden kanssa

Toimenpide 2. Monimuotoisten puistoalueiden esteettömyyden ja saavutettavuuden edelleen kehittäminen

mittari: Peruskorjattavissa ja uusissa perustettavissa puistoissa puistokäytävät ja muut alueet, joissa liikutaan, toteutetaan jatkuvana työnä mahdollisimman esteettömiksi. Valaistuksen tarve ja kehittäminen otetaan jatkuvasti suunnittelukohteissa huomioon.

vastuutaho: viheraluetiimi

Toimenpide 3. Asuntopoliittisen ohjelman 2030 toteuttaminen mm.

- o kaupungin kaikille asukkaille on tarjolla elämäntilanteeseen sopiva asunto viihtyisässä ja toimivassa asuinympäristössä
- o asunnottomuuden väheneminen toimenpideohjelman avulla
- o hyvän yhteistyön toteuttaminen asumispalveluja tuottavien tahojen kanssa
- o vastuutaho: elinvoimapalvelut

Tavoite 3.2.3 Ikääntyneillä on monimuotoisia asumismahdollisuuksia

Toimenpide 1. Kotiin tuotavien palvelujen kehittämisellä tuetaan omassa kodissa asumista.

Mittari 1: Kaupungin avustukset kolmannen sektorin toimijoille, jotka tarjoavat kotiin tuotavia palveluja, kuten esim. Marttojen arkiapu, Omakotiyhdistyksen omakotitalkkarit, SPR:n ystävätoiminta, erilaiset digituen palvelut (myös kaupungin omana toimintana). Avustusten kohdentaminen ja yhteistyön lisääminen. Kaupungin digitukipalvelujen kehittäminen ikääntyneiden tarpeiden mukaan.

Vastuutaho: hyvinvoinnin edistämisen työryhmä ja ohjausryhmä, kaupunginhallitus

Toimenpide 2.

Kartoitetaan yhdessä Varhan kanssa Salon ikääntyneiden yhteisöllisen asumisen tilanne ja kehittämistarpeet

Osallistutaan Varhan yhteisöllisen asumisen tarpeet eri kunnissa/alueilla selvitykseen v. 2024.

Osallistutaan kuntien ja Varhan välisen, yhteisöllisen asumisen yhteistyön ja työnjaon mallin kehittämiseen v. 2024-2025.

vastuutaho: elinvoimapalvelut

3.3 Terveellisten elin- ja elämäntapojen edistäminen

Tulevaisuudessa väestön ikääntymisestä johtuva palveluntarpeen kasvu riippuu siitä, miten ikääntyneiden terveys ja toimintakyky jatkossa kehittyvät. Iäkkäiden toimintakykyä heikentävät erityisesti muistisairaudet. Muita haasteita asettavat mm. lihavuuden lisääntyminen, alkoholin ja muiden päihteiden käytön yleistyminen.

Ikääntyneiden terveyden ja toimintakyvyn ylläpitäminen tapahtuu monelta osin moniammatillisessa yhteistyössä. Iäkkään ihmisen toimintakykyä ylläpidetään erilaisin ennaltaehkäisyn ja kuntoutuksen keinoin. Toimintakykyä edistävät esimerkiksi sairauksien ehkäiseminen terveystarkastuksin, hyvä ja monipuolinen ravitsemus sekä uni ja päihteetön elämä. Erittäin tärkeää on päivittäisen liikkumisen ja arkielämän aktiivisuuden tukeminen. Toimintakykyongelmien varhainen tunnistaminen puuttuminen ja turvallinen elinympäristö ja kaatumisten ehkäisy ovat ikäihmisen toimintakyvylle tärkeitä. Kun toimintakyky heikkenee, sitä tuetaan tarpeenmukaisin palveluin ja huolellisesti valituin apuvälinein.

Osallistuminen erilaisiin harrastustoimintoihin yhdessä muiden kanssa ja vaikutusmahdollisuudet ikääntyneiden palveluiden järjestämisessä lisäävät hyvinvointia. Kaupungin toiminnassa tulee jatkuvasti kehittää tapoja ja mahdollisuuksia, joilla kaupunkilaiset voivat ylläpitää hyvinvointia edistäviä ihmissuhdeverkostoja. Kaupungin tulee myös mahdollistaa terveitä elintapoja tukevaa yhteistyötä esim. kolmannen sektorin ja muiden alueen toimijoiden kanssa.

Tavoite 3.3.1 Yksinäisyyden ehkäisy ja toimintakyvyn ylläpitäminen

Kuva 4. Taukojumppaa ikääntyneiden hyvinvointi-iltapäivässä Perniössä 25.4.2023

Ikäkeskuksissa tarjotaan ikääntyneille sosiaalista yhdessäoloa ja erilaista toimintaa sekä tiedotusta ikääntyneiden palveluista sekä tuetaan kotona asumista.

Toimenpide 1. Ikäkeskustoiminta jatkuu ja sitä pyritään laajentamaan yhteistyössä kaupungin eri palvelujen, hyvinvointialueen, yhdistysten, seurakunnan ja muiden toimijoiden kanssa.

mittari: Ikäkeskustoiminnan jatkuminen ja kehittyminen hyvinvointialueudistuksen jälkeen.

vastuutaho: yhteisöpalvelut

Toimintakyvyn ylläpitämiseen liittyen Varsinais-Suomen hyvinvointialueen vastuulla ovat ikääntyneiden terveystarkastukset, joiden kautta osallistuneita voidaan ohjata tarvittaessa oikean avun piiriin. Varha on ilmoittanut vuoden 2024 alussa, että vuoden aikana 75 vuotta täyttävät ja itsenäisesti kotona asuvat kutsutaan ikäneuvolaan. Ikäneuvolatoiminnan tavoitteena on ylläpitää ja parantaa kotona asuvien ikääntyneiden terveyttä, toimintakykyä ja itsenäistä selviytymistä. Mikäli hyvinvointialueella on ajantasainen tieto kaupungin palveluista, tulee ohjauksen kaupungin eri palveluihin olla myös yksi tuen muoto.

Kaupunki toteuttaa vuosina 2023-2025 Voimaa Vanhuuteen -ohjelmaa. Liikuntapalvelut vastaa ohjelman toteuttamisesta ja ohjelmatyössä on mukana monialainen ohjausryhmä. Ikäinstituutin koordinoiman ohjelman tavoitteena on lisätä ja kehittää voima- ja tasapainosisältöistä ryhmäliikuntaa, liikuntaneuvontaa, ulkoilua ja vertaisohjattua toimintaa. Kohderyhmänä ovat etenkin kotona itsenäisesti asuvat ja toimintakyvyltään heikentyneet ikäihmiset (75+).

Ohjelmassa ovat mukana lähes kaikki Varsinais-Suomen kunnat, joten tavoitteena on myös lisätä kuntien keskinäistä yhteistyötä ikääntyneiden liikunnassa sekä rakentaa sujuva polku Varsinais-Suomen hyvinvointialueen, kuntien ja järjestöjen palveluiden välille.

Toimenpide 2. Ikääntyneiden liikkumisen tukeminen ja kaatumisten ehkäisy

- o Aktiiviseen elämäntapaan kannustaminen eri tahoilla ja liikuntaryhmistä tiedottamista aktiivisesti.
- o Voimaa vanhuuteen -ohjelman toimeenpano
- o Edullisten liikuntapalvelujen tarjoaminen (ikäntyneiden ohjattu liikunta ja ikääntyneille soveltuvat liikuntapaikat) ympäri kaupunkia yhteistyössä yhdistysten ja muiden tahojen kanssa
- o Maksuttomien liukuesteiden jakaminen ikääntyneille vuosittain
- o Vuoden 2024 aikana toteutettava esteetön seniorikuntosali

vastuutaho: liikuntapalvelut, Voimaa vanhuuteen -ohjausryhmä

mittari: kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät tapaturmat sekä lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä (Sotkanet) ja ikääntyneiden liikuntaan osallistuneet kaupungin ja kaupungin avustamien yhdistysten toiminnassa

Toimenpide 3. Vajaaravitsemus ja sen riski tunnistetaan ja tilanteen korjaamiseksi toteutetaan aktiivisesti toimenpiteitä

Toimenpiteen osalta päävastuu on hyvinvointialueella ja esim. kotikäynneillä vajaaravitsemuksen riskiä arvioidaan ja pyritään saamaan arviointeja vielä nykyistä systemaattisemmiksi. Ikääntyneiden ravitsemuksen ohjausryhmässä sovitaan yhteistyöstä hyvinvointialueen ja muiden tahojen kesken. Kaupungin osalta mittareita ei ole hyvinvointisuunnitelmaan 2022-2025 erikseen määritelty.

Kaupungin omiksi toimenpiteiksi ja mittareiksi esitetään seuraavia:

- Ikääntyneiden avointen lounaspaikkojen tarjoaminen eri puolilla kaupunkia ja aktiivinen tiedottaminen ruokailumahdollisuuksista
- Mietitään kehittämismahdollisuuksia esim. kaupungin järjestämien ryhmien ja lounasmahdollisuuksien yhdistämisen osalta
- Ikääntyneiden ravitsemukseen liittyvän tiedon tarjoaminen kaupungin viestinnässä ja järjestettävissä tapahtumissa ja muussa ohjatussa toiminnassa

mittari: lounasmahdollisuuksien käyttö, tilaisuuksien määrä, jossa ravitsemustietoa on annettu

vastuutaho: ravitsemis- ja puhtaanapitopalvelut, yhteisöpalvelut ja muut palvelut

Toimenpide 4. Mielenterveyden edistämisen toimet

Salon on pilottikuntana mukana Varsinais-Suomen hyvinvointialueen koordinoimassa hankkeessa Mielenterveyden edistämisen, kyvykkyyden, osaamisen ja yhteistoimijuuden kehittäminen. Hankkeelle on muodostettu Salon oma moniammatillinen työryhmä. Työryhmä suunnittelee ikääntyneiden osalta hankkeen aikana (10/2024 asti) toimenpiteet ja mittarit ikääntyneiden mielenterveyden edistämiseksi. Työryhmän työstä vastaa ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön koordinaattori.

Toimenpide 5. Elintapaohjauksen ja liikuntaneuvonnan yhdyspintapalvelun pilotointi ja kehittäminen

Tavoite on yhteinen Varhan kanssa. Salon on yhtenä neljästä alueen kunnista pilottikuntana mukana elintapaohjaus – liikuntaneuvonnan yhdyspintapalvelun pilotoinnissa. Valituissa pilottikunnissa toteutetaan jo tällä hetkellä liikuntaneuvontaa kehittävällä otteella ja alueen sote-palveluissa on mahdollisuus toimintamallin pilotointiin. Toimintamalli on myöhemmin tarkoitus laajentaa koskemaan koko Varhan aluetta.

Varhan elintapaohjaus pitää sisällään liikunnan, ravitsemuksen, uniterveyden, kulttuurihyvinvoinnin, päihdet ja riippuvuudet. Kunnan vastuulla ovat liikuntaneuvonta, matalan kynnyksen liikuntatoiminnan ja omatoimisen liikkumisen mahdollisuuksien tarjoaminen.

Mittari: Varhalla liikuntaneuvontaan ohjattujen asiakkaiden / omatoimisesti ohjautuneiden asiakkaiden määrä ja kaupungin järjestämien liikuntaneuvontojen / elintapaohjausten määrä ikääntyneiden osalta vuosittain.

Vastuutaho: Liikuntapalvelut

Liitteet

Ikäystävällinen Salo -kehittämisohjelma 2020-2025

<https://salo.fi/wp-content/uploads/2023/02/Ikaystavallinen-Salo-2020-2025.pdf>

Salon kaupungin hyvinvointisuunnitelma 2022-2025

<https://salo.fi/wp-content/uploads/2023/02/Salon-hyvinvointisuunnitelma-2022-2025.pdf>

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen suunnitelma Ikääntyneen väestön tukemiseksi vuosille 2023-2025

[PowerPoint Presentation \(triplancloud.fi\)](#)

Salon kaupunkistrategia 2030 – Avaimet kaikkiin oviin

<https://salo10.oncloudos.com/kokous/2022326-3-42468.PDF>

Kaupunkistrategian mittarit ja toimenpiteet

<https://salo10.oncloudos.com/kokous/2023482-9-62247.PDF>

Voimaa vanhuuteen ohjelma Salon kaupungissa

<https://salo.fi/vapaa-aika-ja-matkailu/liikunta/voimaa-vanhuuteen-ohjelma/>

Kansallinen Ikäohjelma vuoteen 2030 – Tavoitteena ikäkyvykäs Suomi

[Kansallinen ikäohjelma vuoteen 2030 \(valtioneuvosto.fi\)](#)

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030, toimeenpanosuunnitelma

[Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030. Toimeenpanosuunnitelma \(valtioneuvosto.fi\)](#)